

pjelo kolonizirati, odnosno smjestiti u udomiteljske obitelji ili druge ustanove s manjim brojem djece. To je bio i najuspješniji način rješavanja brojnih klasičnih zaraznih bolesti koje su se vrlo lako širile u prihvatilištima. Ako je ponegdje i bilo određenih organizacijskih propusta (dr. Antun Najžar pisao je kako je u Sisku zbog nužnog smještaja u nedovršenim zgradama smrtnosti pridonijela i noćna hladnoća, a sporenja o načinu zbrinjavanja djece bilo je i u Domu na Josipovcu u Zagrebu), iz dostupnih dokumenata se jasno razabire da nije postojala namjera da se toj djeci naškodi na bilo koji način, odnosno da nisu bila izvrgnuta izgladnjivanju, nasilju ili trovanju. Uistinu, mnogoj od te djece spašen je život, ugrožen glađu i bolesti. Djeca su pripadala manjinskoj (srpskoj) etničkoj skupini u tadašnjoj državi čiji su mnogi pripadnici sudjelovali u pobuni protiv države. To zacijelo nije bio razlog zašto su dospjela u prihvatilišta, nego nastojanje da im se pomogne bez bilo kakve diskriminacije.

Iako se i u onodobnim izvješćima katkad navodi da su djeca zbrinjavana u logorima¹²⁴, svi dostupni dokumenti ukazuju na to da je prije bila riječ o prihvatilištima, sabiralištima, domovima pa i privremenim bolnicama za djecu u Sisku i Jastrebarskom. Isto tako, primjerenije bi bilo koristiti termine prihvaćanje, zbrinjavanje, liječenje, skrb, odnosno udomljavanje djece, nego spašavanje (spašavanje sugerira da je djeci prijetila neposredna smrt od ubijanja ili namjernog ozljeđivanja). U analiziranom gradivu nema niti jednog dokaza, čak niti jedne izjave sudionika, odnosno svjedoka događaja u prihvatilištima koji bi ukazivali na fizičko nasilje nad djecom.

Igor Vukić, Ilija Kuzman

Some Insights into the Housing and Healthcare of Children from Kozara in Children's Shelters of 1942

After the offensive of the Croatian and German army in the area of the Kozara mountain in the summer of 1942, a refugee camp was created with a large number of starving and sick children. When the Partisan resistance was crushed, large groups of children from the camp were temporarily moved to a number of reception centres (concentration camp Stara Gradiška, shelters in the villages of Mlaka, Jablanac, Uštica, and elsewhere).

¹²⁴ Dr. Dragišić je u ispitivanju pred Zemaljskom komisijom za ratne zločine 10. prosinca 1945., opisujući dom u Jastrebarskom, rekao da »ustaša za cijelo vrijeme u samome logoru nismo vidjeli, jer su svugdje na ulazu bile izlijepljene table 'zarazne bolesti' i 'pristup strogo zabranjen'. Spomenuo je da je samo jednom došao ustaški poručnik iz Karlovca koji je rekao da ima zadatak popisati djecu i nadzirati logor. No prestao je i on dolaziti u bolnicu, tako da stvarno tamo nije bilo straže, rekao je Dragišić Vidi Ćiril PETEŠIĆ, n. dj., 101.

Then, without prior preparations, they were all moved to further temporary shelters with the goal of providing general care and healthcare. The children were later placed in foster homes. The organization of placing the children into any form of housing depended for the most part on the State. From available documents, it is clear that the children in the camps were given housing and food, as well as adequate healthcare, meaning that the children were not discriminated against or neglected. The basic purpose of this paper is to show that children from Kozara and Potkozarje in 1942 had adequate general care and healthcare, in accordance with the capacities of medicine at the time in the given circumstances of war. This is done by using original archive materials and statements of participants of the events (court records).

We wrote this paper because today there is an abundance of opinions in various media that the children were starved, poisoned, and tortured. Here we want to point out that these claims are arbitrary and unfounded, spread by the Yugoslav communist regime after the end of World War II, as well as certain social, political, and even scientific groups. Therefore, the terms »children's camps« or »Ustasha camps« are inappropriate, and instead, the terms »reception centres« or »children's shelters«, even »children's hospitals« should be used.

Key words: *World War II, Independent State of Croatia, Children's Shelter Jastrebarsko, Children's Shelter Sisak, Institute for the Education of Deaf-Mute Children, Children's Home at Josipovac, infectious diseases*